

1. א. קיי"ל שחלב שחוטה מותר מהתורה ואסור מדרבנן. כתוב ב' פירושים בראשונים על מה גזרו חז"ל איסור בחלב שחוטה, ומה הנפק"מ בין הפירושים. ב. באיזה אופנים אפשר לאכול כחל לכתחילה לכל הדעות.
- תשובה: א. דעת רש"י שגזרו חז"ל על חלב שחוטה שפירש וחזר ונבלע. ולדעת התוס' גזרו חז"ל באופן שהחלב שחוטה מקבל טעם מבשר אחר שאינו כחל כי אז יהיה בו טעם של בב"ח ויבואו להתיר בב"ח. והנפק"מ אם בשל כחל לבדו בקדרה בלא קרעו ש"ו. שלדעת רש"י אסור הועיל והחלב פירש וחזר ונבלע, ולדעת תוס' מותר. ויש להוסיף שאף רש"י מודה לר"ת שיש לאסור חלב הכחל הגם שלא יצא מהכחל כאשר מקבל טעם של בשר חיצוני, דאל"כ איך יפרנס סוגיית הגמ' צז: שכחל שבשלו עם בשר ויש ס' כנגד הכחל הנשאר באיסור, ומדוע, הרי החלב שפירש התבטל בס' ואילו החלב שבתוכו לא נאסר. אלא ע"כ סובר שהחלב שבתוכו נאסר כיון שקיבל טעם מבשר חיצוני. וכן מדוייק מתרומה"ד סי' קפ"ב עיי"ש.
- ב. קרעו ש"ו וטחו בכותל וצלאו לבדו. וכן יש לדון אם קרעו ש"ו וטחו בכותל ובישלו בקדרה ויש ס' כנגדו, שיש להתיר לכתחילה, והן אמת שע"פ הט"ז סק"ז יש לחוש לגזור אטו יבשל עם בשר בלא שיקרע ש"ו. כבר כתב הש"ך סק"א שהגזרה היא שמא יבשל עם בשר בלא שיקרע- וכאן הרי כבר קרע וממילא נראה שאין גזרה בזו.
2. א. האם חלב שחוטה עושה התערובת חנ"נ כשאין ס' כנגדו. ב. האם מותר לאכול לכתחילה סנדוויץ' עם גבנ"צ ונקניק מבשר עוף, נמק.
- תשובה: א. כתב הט"ז סק"ד שנחלקו בזה הרמב"ם והרשב"א. לדעת הרמב"ם אין חנ"נ באיסורי דרבנן ולדעת הרשב"א יש דין חנ"נ גם בדרבנן ופסק שו"ע כרמב"ם ורמ"א כרשב"א. אלא שהרעק"א ביאר מחלוקתם באופן שונה ולפ"ד אין מקור למחלוקת זו. ב. לדעת הט"ז ס"ס צ' יהיה מותר כי לא גוזרים חכמים גזרה לגזרה וכן ע"פ הבנת הרעק"א בט"ז יש להתיר. והאחרונים הרבו להקשות עליו וחלקו על דעתו בזה.
3. מה הדין באופנים הבאים ומדוע- יש לכתוב מקורות בקצרה. א. כחל שלא קרעו ש"ו והתבשל עם נ"ט בשר כמוהו. ב. כחל שקרעו ש"ו וטחו בכותל ובישלו עם בשר. ג. כחל שלא קרעו, וצלאו בשפוד עם בשר- הכחל נמצא למטה והבשר למעלה.
- תשובה: א. מבואר בגמ' חולין צז: שהבשר מותר והכחל אסור, וטעם הדבר שהבשר מותר היות ומצטרף הכחל לס'. והכחל אסור, לדעת תוס' משום שבתחילת הבישול נאסר החלב שבכחל משום טעם הבשר הנכנס בו מבחוץ, ואף שכיום יצא החלב לגמרי אמרינן 'אפשר לסוחטו אסור' והיות שנאסר הכחל הרי נשאר באיסורו [ועיין קושיית רעק"א בגליון שם]. ואף למ"ד אפשר לסוחטו מותר, יש לגזור אטו יוציא הכחל בתחילת הבישול ויאסר לכן אוסרים גם היום. ולדעת הרשב"א [עיין ט"ז סק"ב], יש חשש שנשאר חלב בכחל גם אחר הבישול ולא יצא כל החלב ונאסר הכחל מצד החלב הנשאר בו. ולדעת הר"ן, מעיקר הדין הכחל מותר, אלא שיש חשש מראית עין שיראו שהכחל עצמו מותר, ויבואו להתיר גם נבלה שהתערבה בס' וניכרת הנבלה, שהדין בזה שהנבלה נשארת באיסורה לעולם.
- ב. לדעת תוס' הכל מותר דהיות וקרעו ש"ו אין בו חלב, וכן ביאר את המשנה קט. ובדעת רש"י נחלקו הראשונים י"א שמתיר לכתחילה וספר התרומה סובר שאסור לכתחילה¹ ומותר בדיעבד. ולהלכה פסק השו"ע ס"ב שנהגו שאין לבשל כחל עם בשר אף שקרעו ש"ו, ומקורו מצד דעת רש"י וכן פסק הרמ"א שם והתיר הרמ"א במקום הפסד מרובה [ודעת מהרש"ל לאסור אף בהפס"מ כמבואר בפמ"ג שפ"ד ח' וברעק"א (דלא כש"ך בדעת מהרש"ל)].

¹ ובטעם הדבר יש להקדים הקדמה אחת. דהנה יש לדון האם כחל שקרעו ש"ו וטחו בכותל נשאר בו חלב או לא. ובלשון שו"ע ס"א נראה שלא נשאר כלום. וכן נראה מלשון רש"י קט: ד"ה 'הא קמ"ל'. אמנם בתוס' קיא. ד"ה 'תותי' נראה שנשאר קצת חלב. וכן בראש יוסף ביאר דעת רש"י ע"פ הבנה זו, שאכן נשאר קצת חלב בכחל ולכן אין לבשלו עם בשר משום ביטול איסור לכתחילה, דאף שיש ס' כנגד החלב המועט ס"ס מבטל איסור לכתחילה. אלא שיש להעיר ע"כ שקיי"ל שאין איסור לבטל איסור לכתחילה אם לא מתכוון לבטל האיסור עיין ש"ך סי' פ"ד סקל"ח, וגם כאן לא מתכוון לבטל אלא לבשל הכחל עם הבשר. וצ"ב.

ג. בגמ' קיא. מבואר שבאופן זה הכחל מותר לכתחילה. אלא שנחלקו הראשונים האם איירי שקרעו ש"ו [תוס'] או שאף שלא קרעו [רשב"א]. ולמעשה השו"ע לא דיבר על אופן זה במפורש, אך בבהגר"א אות כ' כתב שדעת השו"ע כדעת הרשב"א. והרמ"א ס"ב הכריע כתוס', ומ"מ סיים הרמ"א שאף אם קרעו ש"ו אין לצלותו עם בשר כלל וביאר הש"ך סק"ג דיש חשש שמא יתהפך השפוד.

4. כתוב פסק הלכה מנומק האם משחת שיניים צריכה הכשר.

תשובה: הט"ז סק"ב הכריע שבכל ספק איסור לא אסרו טעימה בלשון ובריב"ש מבואר עוד שאף לבלוע ולפלוט לא אסרו, כי לבלוע ולפלוט הוא איסור דרבנן, וכאשר יש ספק אם יש איסור הוא ספק דרבנן לקולא. ולפ"ז אין צריך הכשר למשחת שיניים. אלא שכ"ז להבנת הפמ"ג בט"ז אך בחו"ד נראה שנקט שהיתר הט"ז רק על לחיכה בלשון ולא על בליעה ופליטה. ולשיטתו אסור להשתמש במשחת שיניים בלא הכשר. כמו"כ לדעת הש"ך סי' מ"ב שהתיר טעימת הכבד אם היה בו מרה מצד שברוב יש מרה וכו' אך בסתם ספק איסור יש לאסור טעימה בלשון- אף משחת שיניים תצטרך הכשר. אמנם כתב הפת"ש בשם הצמח צדק, שבדבר פגום מותר טעימה בלשון ולשיטתו יש להתיר משחת שיניים בלא הכשר אא"כ טעמה ערב.

ולמסקנה: משחת שיניים שטעמה ערב יש לחוש לדעת הש"ך ולהצריך הכשר. ומשחת שיניים שאין טעמה ערב אפשר להקל כדעת הט"ז והצ"צ וא"צ הכשר.

5. האם סומכים כיום על טעימת ישראל. והאם הוא צריך להיות קפילא [ניתן לענות מסברא]. תשובה: לדעת השו"ע סומכים גם על טעימת גוי. אמנם הרמ"א כתב שאין לסמוך על טעימת גוי, ודייק הש"ך שעל טעימת ישראל יש לסמוך, ולא כלבוש שפסק שאין לסמוך על טעימת ישראל. ובסי' צ"ו סק"ה הוסיף הש"ך שיש לסמוך על טעימת ישראל בדיעבד. ובפת"ש הביא שאין לסמוך על טעימת ישראל, ודחה דבריהם שטעימה בלשון אין לסמוך אבל באכילה יש לסמוך. והאם צריך דוקא ישראל אומן. הנה לדעת ר' גרשון שהובא בש"ך סק"ב שהטעם שצריך קפילא כי רק הוא מרגיש הטעם [דלא כרשב"א] ממילא גם בטעימת ישראל יצטרכו שיהיה אומן. וכ"כ בחכמ"א. אבל בפמ"ג שפ"ד ז' כתב שאין צריך אומן כי ישראל לא משקר, וא"כ נקט טעם שצריך קפילא כדי שלא ישקר. וע"ע ברעק"א מה שהקשה איך שייך אופן של טעימת ישראל.

6. קדרה חדשה של חרס שבישל בה כזית חלב ואח"כ כזית בשר ואח"כ נ"ט זיתים של ירקות [וכל הבישולים היו תוך מעל"ע], מה דין הירקות.

תשובה: דעת הרמב"ן שאין חנ"נ בבלוע כלל, ודעת הרשב"א שיש חנ"נ בבלוע, ודעת המרדכי ע"פ הרמ"א והט"ז שבכלי חרס חדש אף החרס עצמו נעשה חנ"נ. ולכן באופן הנ"ל, לדעת הרמב"ן אחר בישול הבשר והחלב אין איסור בלוע בכלי, אלא כזית בשר וכזית חלב, ואם היה מבשל כעת שוב בשר היה עליו לשער רק כנגד כזית חלב. וכעת שמבשל ירקות, יהיה בזה הדין שאיסורים מבטלים זא"ז כמבואר ס"ס צ"ח. ואף שהביא רעק"א בשם הד"מ שבתחב"ב כפות של איסור לא אומרים שאיסורים מבטלים זא"ז משום שאפשר שכף אחת פלטה והשניה לא. במקרה דידן שהיו בב"ח לא שייכת סברא זו. אלא שאכתי במקרה דידן גם לדעת הרמב"ן יש כזית איסור בלוע בקדרה, היות וכאשר בישל את הבשר אחר החלב, החלב פלט טעם לבשר ואסרו עוד קודם שנבלע בקדרה, וממילא נבלע בקדרה כזית איסור ולכן יהיו נ"ט זיתי הירקות אסורים. [והרמב"ן איירי באופן שכלי בלוע כולו בשר ואח"כ נבלע בו כזית חלב, שמשערים שבלוע בו רק כזית של חלב ולא יאסר כל הבשר הבלוע מכח חלב זה]. ולדעת הרשב"א, נעשה בתוך הכלי חנ"נ וממילא יש כבר כעת בכלי שני זיתים של איסור, ויאסרו את נ"ט זיתי הירקות. ולדעת המרדכי כל החרס נעשה חנ"נ וודאי שיאסרו הירקות.

ולהלכה: פסקו השו"ע והרמ"א להחמיר כדעת הרשב"א, והוסיף הרמ"א שטוב לחוש לחומרת המרדכי. והסיק הש"ך [כא] שבכלי חרס ובאיסור בב"ח אומרים שהבלוע נעשה חנ"נ אף במקום הפסד מרובה [ובשאר איסורים מצאנו סתירה בין הפמ"ג בשפ"ד כא' שמיקל בהפסד, ובמשב"ז ח' פוסק להחמיר].

7. אשה בשלה עופות וילדה הקט עבר ליד הסיר ונשפך חלב מהכוס שבידו לתוך הסיר, מה הדין באופנים הבאים: א. ראתה כמה חלב נשפך אך אינה יודעת לשער. ב. לא ראתה כמה חלב נשפך. ג. אחר שנשפך החלב נשפך חלק מתכולת הסיר החוצה.

תשובה: מבואר בסי' צ"ח ס"ב שמין באינו מינו צריך ס' מדאורייתא כי נפסק להלכה שטעק"ק דאורייתא, ולכן אם יש ספק בתערובת של מין באינו מינו הינו ספק דאורייתא ולחומרא. אלא שעוף בחלב הוא איסור דרבנן ולכן לכאורה יש ללכת בספיקו לקולא. אמנם כתב הת"ח שיש להחמיר בספק עוף בחלב, ולמד הט"ז שנתנו לעוף בחלב דין של בשר בחלב משום שדומים הם. אמנם הש"ך סובר שעוף בחלב תמיד יחשב לאיסור דרבנן. וכתב הפמ"ג שבהפסד מרובה יש להקל כהש"ך. אלא שלא כל דבר נחשב לספק, דאם יש ספק שנובע מחסרון הידיעה איך לשער האיסור שנפל, הוי ספק שוטים ולא נחשב לספק כלל [מרדכי] או משום שחכמים השוו מדותיהם ולא חילקו בחסרון ידיעה של כל אחד [ר"ן] כמבואר בשו"ע ס"ג. וממילא באופן א' לכו"ע לא הוי ספק כי הוא ספק שוטים. ובאופן ב' כתב הפת"ש שאינו ספק שוטים משום שלא הוי ליה למידע. וכן לא שייך שחכמים ישוו בו מידותיהם כי קורה באופן אקראי, ולכן לדעת הש"ך יהיה זה ספק דרבנן לקולא, ואילו לדעת הט"ז אכתי יש לאסור דהוי כספק דאורייתא ולחומרא. וכן באופן ג' מבואר בשו"ע ס"ב שבזה הוי ספק גמור וגם בזה תהיה מחלוקת הט"ז והש"ך וכנ"ל.

8. כתוב בקצרה בכמה מתבטלים דברים אלו, ומדוע: א. ביצה. ב. כחל. ג. איסור דרבנן. ד. תבלין של איסור. ה. תבלין של היתר וקיבל טעם מאיסור. ו. שמן קטניות שהתערב בתבשיל בפסח לבני אשכנז.

תשובה: א. בשישים ואחת, היות ואין כל הגדלים שוים הצריכו ס"א. ב. בנ"ט, היות והוא עצמו בשר היתר מצטרף לבטל את החלב הבלוע בו. ולדעת הרמב"ם משום שכל איסור מדבריהם ובכל איסורים דרבנן יש לשער בנ"ט. ג. לדעת הרמב"ם בנ"ט ולומד זאת מכחל, ואילו לדעת הרשב"א בס'. ד. אפי' באלף לא בטיל כל זמן שנותן טעם, ובסתמא נותן טעם. ה. כתב הרמ"א סי' צ"ח סעיף ח' שבטל בס' כי אין הנאסר יותר מהאוסר. ו. לכאורה היה מקום לתלות נידון זה במחלוקת הט"ז סק"א ועבודת הגרשוני, האם שומן דינו כתבלין או לא, ולט"ז שאינו כתבלין בטל בס' ואילו לעבודת הגרשוני לא בטל אפי' באלף כל זמן שמורגש. אלא שכתב הרמ"א באור"ח סי' תנ"ג ס"א שלא גזרו על דין קטניות על תערובת, ולכן יש להתיר התערובת לכו"ע.

9. איסור שנפל להיתר ויש ס' כנגדו, האם צריך להוציא את האיסור אם מכירו [רשות: ומדוע]. ומה הדין אם נפל פעם שניה לתוך תבשיל זה או תבשיל אחר.

תשובה: פסק השו"ע סי' צ"ח ס"ד שיש להוציא את האיסור. ובטעם הדבר כתב המשב"ז ז' בשם הפלתי שהיו כדבר שיש לו מתירים וחלק עליו הפמ"ג וביאר שחייב להוציא מדין הוכר האיסור שלא מתבטל. ובגליון מהרש"א כתב שיש חיוב מהתורה להוציא האיסור. ואם נפל פעם שניה לתוך אותה תערובת כתב הרמ"א שאין צריך לשער פעם נוספת, ולשו"ע סי' צ"ד ס"ב צריך לשער פעם נוספת. ולדעת הרמ"א לכא' קשה מדוע אין לשער פעמיים הרי יש לחוש שמא נכנס טעם ההיתר לתוך האיסור ונעשה חנ"נ ובפעם השניה יוצא האיסור את הטעם של ההיתר הבלוע בו ויצטרכו לשער גם כנגדו. וכתב בבהגר"א אות כ', שהיו מב"מ ותמיד באופן זה יהיה מב"מ ולכן העמידו על עיקר הדין שבטל ברוב. ואם נפל לתבשיל אחר צריך לשער כנגד האיסור ולא אמרינן שיצא כל טעמו בנפילה הראשונה. ובטעם הדבר כתב החו"ד סי' ק"ה שחתיכה יכולה להוציא טעם כל הזמן בלא הגבלה. ואילו הנוב"י כתב שחוששים שמא לא הוציאה טעם בפעם הראשונה ותוציא טעמה בפעם השניה.

10. שני זיתי איסור שטעמם ואיסורם שונה שנפלו לתוך נ"ט זיתי היתר, מה הדין בנפלו בב"א, ומה הדין בנפלו זה אחר זה.

תשובה: קיי"ל שאיסורים מבטלים זא"ז, ולכן אם נפלו ב' זיתי איסור לנ"ט זיתי היתר מתבטלים האיסורים. אלא שכל זה באופן שנפלו בב"א, אבל אם נפלו זה אחר זה למ"ד דיש חנ"נ בשאר איסורים הרי כבר בנפילה הראשונה נעשה הכל חנ"נ ולא יועיל הכזית של האיסור השני לבטל את התערובת ולכן לשו"ע הסובר שאין חנ"נ בשאר איסורים גם באופן שנפלו זא"ז נאמר שאיסורים מבטלים זא"ז, אבל לדעת הרמ"א שיש חנ"נ בשאר איסורים לא יבטלו האיסורים זא"ז כשנפלו זה אחר זה. אמנם כתב הש"ך ס"ס צ"ח שאם התערובת היא לח בלח יש להקל בהפסד מרובה, וכן יש להקל לסוברים שאין דין חנ"נ כאשר נפל בשוגג.